

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 Lei.
Pe jumătate de an 5 Lei.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Să facem, preoții, politică?

Părintele Trăian Terebenț, din Gașca, anul și vechiul meu prieten, în numărul următor al ziarului „Biserica și Școala” pune în discuție chestiunea foarte importantă a participării preoției ortodoxe române în politica militantă. Fixează idei generale și pune întrebările ce le pune, așteaptă răspuns de la cine voește și poate să-l dea. Cunoșc luptele preoției din părțile țării.

Mi-aduc aminte de izbânda d-lui Ștefan Cicio Pop, la Pâncota, din timpul, când eram preot în Cherechiu. A continuat cu aceeași metodă în direcția în care nu se mai poate, fiindcă, din furtună, trăim în România-Mare și preocupările noastre trebuie să apuce alte direcții, dar fără luptă grea nu se poate să-ți ajungi scopul nici să-ți realizezi cele mai bune ținte de viață.

Între împrejurările schimbate de azi, trebuie înainte de toate să stabilești principiul, să facem preoții politică, ori să rămânem în cadrele oficiului nostru sacerdotal și predicatorial?

Până am fost supuși altora, ni-se pune datoria luptei pentru conservarea libertății și a legii strămoșești. Astăzi limba noastră mânească e regină, legea ortodoxă e legea statului român.

Deci la întrebarea: să facem politică sau nu, avem un principiu statornicit în discuție și anume: în „dezideratele preoției” congresul al preoției din România-Mare să regiteze. La capitolul VIII din aceste desiderate iată ce se spune:

1. Preoții ortodocși români, ca păstori sufletești ai poporului, socotim o datorie evanghelică sfătuirea poporului și îndrumarea sa în treburile politice.

2. Sfătuirea politică a preoției se realizează pe principiul democratic de înaltă moralitate, izvorât din evanghelia Mântuitorului Hristos (armonia și solidaritatea fraternală.)

3. Biserica noastră ortodoxă fiind unită cu poporul, preoția înțelege sfătuirea sa politică, în concordanță cu interesele Neamului, deci o politică, care să strătisească interesele morale și naționale ale neamului, ținând la lumina lui.

Congresul preoției a dezlegat, deci, problema aceasta, în concordanță cu principiul evanghelic: o numește datorie, o pune pe pedestalul democrației creștine,

servind, între toate împrejurările și pentru toate timpurile interesele morale și naționale ale neamului românesc, cu scopul a-i lumina cărările viitorului.

În baza acestora, discuțiunea mi-se pare încheiată; un alt răspuns nici nu se poate cere și nici n'are să-l dea nici un bărbat de seamă al bisericii ortodoxe, fie din cler, fie din popor.

Congresul însă vorbește de sfaturi, de unde urmează, că poporul este liber a-le ține ori nu; iar această libertate, dă naștere la curente de idei, cari nu sunt, totdeauna, în conformitate cu dezideratele de care vorbirăm.

Iar dacă a da sfaturi, înseamnă, pentru poporul păstorit de preoția ortodoxă, obligativitatea a-le și urmări, atunci este foarte logic, că preotul își va conduce pe fii săi sufletești după convingerile și experiențele sale politice; ceea-ce în chip firesc are să conducă la separațiune de convingeri, pentru cuvântul, că unii și-au format cultura politică, fiind aderenți ai partidului X, alții ai partidului Y.

Și cum în România-Mare toate partidele politice, cu puțința dea formă, susținerea și conduce un guvernământ, au anunțată la baza lor mărirea și fericirea Patriei noastre adorate, ar fi riscat, ba nedemn să i spui unui om cult, preot de zeci de ani în parohia sa, că urmând cutare direcție politică, săvârșește act de trădare națională. Concepția aceasta este imorală, fiind că de exemplu cine a fost în stare să-și jertfească averea și viața, cine, ca român bun, a trebuit să apuce bățul pribegiei din calea ungarilor, acela merită cinste și dragoste, nu hulă și dispreț.

Ca să se poate face, totuși, o muncă sistematică pentru conducătorii firești ai poporului nostru, pentru unitatea de vederi politice, află necesar a fixa, ca linii conducătoare următoarele:

1. Trăim în epoca, cea mai fericită, când mirajul unirii tuturor Românilor ne încălzește sufletul și ni-l umple de mândrie. Vedem prezentul istoric, dar cu evoluția istorică a trecutului, sub farmecul acestor zile, nu ne prea putem ocupa. Recomand cu insistență resfoirea istoriei naționale a poporului român și cu creionul roșu la mână a însemna în cartea vremilor epocile de înălțare și cele de umilință, prin cari am trecut. Rezultatul să și-l spuie fiecare preot șieși și la procășia întrunire colegială să deschidă discuție asupra lui, cu Istoria în mână.

2. Experiențele trecutului nostru isto-

ric, ca și suma faptelor bune și rele, cu concluziunile logice ce vor trebui scoase, sunt cel mai sănătos, cel mai sigur, în urmărire, cel mai real criteriu de orientare politică pentru viitor.

3. Convingerea mea personală este, că preoția ortodoxă română va rămâne în fruntea poporului, ca și conducătoarea lui firească numai atunci, când se va uni sufletește cu acel partid istoric din România-Mare, care își poate da ca rezultat neîndoios al activității sale: Unirea principatelor Moldova cu Muntenia, Regalitatea Independența și Unirea Tuturor Românilor. Și acesta este partidul național liberal.

Tileagd, la 20 Sept. 1920.

Alexandru Munteana al lui Vasilie
protoiereu ortodox român.

Înființarea institutului teologic din Arad

de Dr. T. Botiș.

Secolul al XVIII-lea e periodul reculegerii și al muncii. Potolindu-se valurile războaielor sângeroase și îndelungate, ce-le provocă reformațiunea și antireformațiunea, se desfășură sub influența curentului de idei, prin cari se pregătiră marile prefaceri ale evului modern, o activitate neobișnuit de febrilă și se introduc reforme pe toate terenele vieții de stat.

Concepțiile progresiste ale absolutismului luminat ușor soartea poporului legat de glie și manifestă o îngrijire și față de starea lui sufletească și cultura lui. Educația poporului și învățământul, lăsate în grijă confesiunilor, deveni o problemă de stat și începu a-se considera ca un mijloc politic, menit a promova interesele superioare ale statului.

Trezit la viață sufletească și încălzit de razele binefăcătoare ale luminei veacului și poporul român din Ungaria și Transilvania făcu, în jumătatea a doua al secolului al XVIII-lea și îndeosebi pe timpul scurtei domnii a lui Iosif al II-lea însemnați pași de progres pe toate terenele vieții publice, dar mai ales pe terenul cultural. Luminatul împărat, cunoscând din călătoriile sale starea inapoiată a poporului român, consideră educația tineretului român ca una dintre cele mai importante și mai urgente afaceri de stat.

Ca să se poată însă răspândi lumina în masele largi ale poporului trebuiau investiți cu lumină cei doi factori principali ai educației populare: preotul și învățătorul. Curentul de dezrobirea sufletească, ce se porni, cerea, ca acești îndrumători ai vieții sufletești să fie oameni de

profesiune, înzestrați cu cunoștințe profesionale și o educație mai corespunzătoare chemării lor.

În scopul acesta se arangează pe seama lor în centrele episcopoești cursuri de pregătire, din cari se dezvoltară apoi școlile clericale și preparandiale. A-este cursuri, precum și școlile mănăstirești, amândouă premergătoare institutelor de pregătire sistematică a candidaților de preoți și învățători, ori cât de slabă era lumina cunoștinței, ce-o puteau răspândi, sub raportul dezvoltării culturale românești și ortodoxe, trebuie să li-se deie rolul și importanța, ce li-se cuvine. Crescut-au aceste școli generații de „muncitori fără nume”, cărțurari însuflețiți, preoți cucernici și dascăli smeriți, a căror muncă asemănătoare riului adânc, cu unde line, trezi la viață conștiința națională adormită a țaranului român.

„Pre lângă mănăstirile dela Morava și dela Partoș — ne spune istoricul Tincu Velea — erau încă din vechime școale, unde învățătorii veniți din România învățau mai vârtos pre tinerii, cari se preparau pentru chemarea preoțească ori cea învățătorescă. Pentru ridicarea școlii dela Morava s'a meritat mai mult oarecarele Obâr-chinez (jude primariu ori cercual) Nicolae Lucaciu, român născut și locuitor în Fizeșiu. Ajutat-a apoi dânsul mult și la întemeierea și înzestrarea bisericii din locul nașterii sale. Școala dela Partoș o a întemeiat Georgiu Laiul, jude primariu din cercul Ciacovei, român și acesta, avut și zelos de origine din Ciacova¹⁾).

Alături cu aceste școli mănăstirești erau și școli particulare pe la protopopi, preoți și cărțurari²⁾ și la aceste izvoară de învățatură alergau mai ales cei ce doreau a intra în tagma preoțească.

Trebuințelor culturale ale bisericii și clerului servea și gimnaziul din Carloveț, întemeiat la anul 1731 prin mitropolitul *Vicențiu Ioanovici Vidac*.

Renumitul arhiepiscop și mitropolit *Ștefan Stratimirovici* nu numai asigură existența și dezvoltarea acestei școli prin crearea mijloacelor materiale necesare și o provăzu cu un convict și pentru tinerii mai săraci cu un alumneu, ci în legătură cu ea înființă, la anul 1794 și o școală clericală³⁾, primul institut pentru cultura specială teologică a clerului ortodox din Ungaria.

Școli, în cari și candidații de preoție își puteau câștiga o învățatură potrivită chemării lor viitoare erau și așa numitele „Norme”, adevărate cursuri ce-le țineau, după organizarea învățământului poporal prin „Ratio educationis” la anul 1777, inspectorii de școale pentru instruirea dascălilor și a ucenicilor de dascăli. Atari cursuri normale s'au deschis la anul 1777 în Vârșet, iar la anul 1779 în Timișoara.

Fără îndoială, îngrijirile, ce se făcură prin înființarea acestor cursuri pentru pregătirea de învățători, dădură impuls și la organizarea de cursuri și pentru o creștere mai corespunzătoare a candidaților de preoție.

Un asemenea curs clerical se înființă la episcopia din Vârșet, pe care apoi zelosul episcop *Iosif Ioanovici Sacabent* (1786-1805) îl dezvoltă în o școală clericală. „Astăzi — zice în circulara sa din 20 Septembrie 1800 — afară de școala cea clericăască și trei binerânduite normalicești și două latinești școale avem, întru care iubita tinerime a noastră se învață în limba sârbă, română și nemțească, dară pe lângă aceste limbi și alte multe de folos și de lipsă învățături, cari veselesc sufletul și mintea uminează⁴⁾”. Și ca să poată învăța la aceste școli „pruncii din tot satul, fie cât de mic” luminatul episcop deschide la 1 Noembrie 1799 și un alumneu „în care 24 prunci săraci cu bună fire, bine învățându-se de pretudindenea

sânt și din fieștecare protopresbiterat a eparhiei acesteia câte 2, în ce chip și cunoscut Vă iastă, care prunci până acum din facere de bine și făcută ajutorință a tuturor celor ce iubesc neamul și norodul său au hvartir, hrană și artie și de aici se duce în școlile cele mai nainte zise de ascultă învățăturile⁵⁾).

Cursul normal din Timișoara își ia începutul la anul 1879 și există până la reorganizarea învățământului primar la anul 1810, respectiv deschiderea institutelor preparandiale la anul 1812. Precum în Vârșet așa și aici pe lângă cursul de dascălie se organizează și unul pentru pregătirea candidaților de preoție. Existența acestui curs clerical o dovedește următoarea circulară — din 20 Decembrie 1790 — a episcopului Petru Petroviciu: „Preacinstiite Domnule Protopresbiterule! Intru așteptarea până când seminarul cel nou de obște pentru învățatura clericilor nu capătă sfârșit, fără încunjurările întâmplărilor de lipsă și fiindcă în cele mai multe locuri trebuiesc preoți parohialnici, pentru aceia ca dupăputință aceia ce poftesc întru cinul preoțesc a-se învrednici, cele a credinței și ceremoniile bisericești și slujbele bisericii acum se învețe.

Binecucernicieii Tale poruncesc, că după primirea acestui intimat, în protopopiatul vostru să vestiți, că cei ce se află să scrie și cetească diaci la diaconie și diaconi la preoție, cari slujbă dăscălească nu plinesc, la anul viitor 1791 în 20 Ianuarie la Timișoara a-segăti să vină, având se șeadă aici până la sfârșitul lui Aprilie, iară pruncii care aici la învățatură n'au fost pururea de preoți nu vor dobândi”.

Iar învățăturile ce se propuneau în acest curs erau următoarele:

a) Largă și îndelungată dogmaticăască adevărată a bisericii întărită bogoslovie de legea răsăritului învățăturiune.

b) Istoria bisericească.

c) Canonurile bisericii cu îndelungată tâlcuire.

d) Învățăciune a datorinței preoțești.

e) Tâlcuirea noului și vechiului testament”.

Despre dascăli, cari tâlcuiau aceste învățături fostul elev, *Dimitrie Tichindeal*, se exprimă astfel⁶⁾.

„Dumnezeirea bine a voit a trimite nouă mai vârtos însă preoțimei noastre luminarea cea trebuincioasă și isbăvirea de nebulii și de credinți deșerte, prin preacinstiitul, înalt învățatul *Pavel Kengelați*, arhimandritul mănăstirei S. George și doctor de sfânta teologie, în reședința episcopoească a Timișorii. Acesta din destul vrednic de laudă bărbat din dumnezească grădină a cules florile acele, pe care prorocii și apostolii și cei mai slăviți ai tuturor popoarelor învățători cu înțelepciunea lor le-au sădit; iară nouă spre buna mirosire a faptelor bune și spre luminarea minții printre noi le sădește și ni-le împărtășește. Iară a două prin mult făcătoriu de bine *Mihail Martinovici*, tâlcuitorul teologiei în reședința episcopoească a Timișorii⁷⁾).

Dar ori cât de luminați și zeloși erau acești și alți dascăli, prin cursurile clericale, ce-le conduceau și învățăturile, ce li-era posibil a-le propaga ascultătorilor, nu se putea forma — nici chiar în mod succesiv — un cler, care prin activitatea sa pe terenul pastoral și învățătorial, lărgit cu îndatoriri noi, să se poată dovedi și afirma de un factor mai productiv și pe arena vieții culturale și a educației poporului.

Teodor Iancovici de Miryevo, vestitul director al școlilor primare ilirice și valahice din districtul Timișorii, în proiectul, ce-l înaintă — la 14 Decembrie 1781 — Curții din Viena, referitor la înmulțirea școlilor poporale din Bănat și îmbunătățirea stării lor, prezintă, între al-

tele, și lipsa de cultura a clerului de o piedecate a progresului pe terenul școlar.

Cei mai mulți preoți — scrie Iancovici — sunt fără știință și au față de oamenii de rând preferința de a ști să citească la serviciile de vine cuvintele din carte, adeseori fără a-le înțelege, care din întâmplare are memorie bună ca să poată soune de rost rugăciunile obișnuite sau găleji atât de puternic, ca de cântarea lui să se cutremure oare cum biserica, se consideră de un preot vrednic, cu chemare de sus, ca să ducă poporul la pășune.

Pentru înlăturarea acestei piedeci Iancovici propune, ca cei în drept să ia cât mai curând dispozițiile necesare spre a putea da clerului *tinăr o educație mai bună și corespunzătoare* chemării adevărate preoțești. Accentuiază trebuința înființării unui *seminar clerical* în Timișoara, care e un fel de centru al celorlalte dioceze și unde la anul 1766 s'a și început zidirea seminarului, dar zidurile au rămas neisprăvite

(Va urmă)

¹⁾ Dr. Ioan Lupăș: „Iosif al II-lea și școlile românești din comitatul Aradului”. „Biserica și Școala” Nr. 1-1917. — ²⁾ Tincu Velea: Istoria bis și pol. naț. Sibiu 1865, pag. 198-199. — ³⁾ Tincu Velea: Opul citat pag. 201-202. — ⁴⁾ Tulu Vuia: Școlile românești bănățene în secolul al XVIII-lea, pag. 23-24. — ⁵⁾ Vuia: Opul citat, pag. 87. — ⁶⁾ Vuia: Opul citat, pag. 89. — ⁷⁾ Școlile înțelegerii celei sănătoase p. XIII. — ⁸⁾ Dr. Ioan Lupăș: Studiu pe școlile din Bănat la 1781. „Românul” Nr. 24 1914. Referitor la zidirea seminarului din Timișoara istoricul Tincu Velea ne transmite următoarea tradiție: „Protopopul Petru Șut: să fi auzit pe însuși Episcopul Vârșetului Iosif Sacabent (1786-1805) povestind cum ca în ziua paratului Iosif II. (1780-1790) venind la Timișoara, el ieșea sus cu pașii săi a măsurat locul, unde astăzi sunt dicăte biserica, reședința și alte case, așa și cantonatul școlii teologice; cu care ocaziune geneașii, credincioși, văzând clerul românesc din Bănat atât de necultivat, au scopul cultivării lui să îndură a da 60,000 fiorini pentru fundarea unui institut clerical. Datu s'au acești bani. Nu se știe, iară reședința peste puțin s'a ridicat după modul celei Vârșet, adevărat cu bani și lucru mai mult dela clerul și poporul român, căci sârbii erau mult puțini...” Tincu Velea: Opul citat pag. 200-201).

Congresul preoților rom. cat. din Dalmația și Croația pentru ștergerea celibatului.

Căsătoria a doua a preoților ort. români, un postulat urgent al vremii.

În rubrica „Informațiuni” din „*Banatul Românesc*” Nr. 77 din 1 Iulie a. c. s'a publicat și știrea despre congresul preoțesc convocat acum de mult de preotul catolic *Ștefan Zagorac* și ținut într'un mic orașel din Dalmația. La acest congres, după cum am cetit, au luat parte preoți r. catolici din Dalmația și Croația, cari au elaborat un memoriu, semnat de 93 preoți, care l-au subșternut arhiepiscopului din Zagreb. În acest memoriu se cere reforma instrucției teologice, *ștergerea celibatului* și ruperea de cămăra Roma a bisericii croate. Mai cer încă ca preoții să fie aleși de cătră credincioși, iar episcopii să fie aleși de cătră un congres al preoților și protopopilor.

Se zice mai departe în numitul comunicat că consiliul bisericesc, format din episcopii croați și de pe teritorul Jugoslaviei, în ședința ținută pe la sfârșitul lui Maiu a. c. a decretat, Ape toți cei 93 semnători ai memoriului de șchiță matică, afurizându-i, iar pe preotul Zagorac l-au destituit imediat. Știrea anunțată se încheie cu observația, că aderenții lui Zagorac nu s'au îndărăpt, ci bázându-se pe simpatiiile de cari se bucură mișcarea acesta în Dalmația și Croația au început lupta în contra episcopilor prin zidirea lor „*Preporeo*” (Renașterea), care apare în Zagreb.

Un caz analog într'un cât privește postulatul pentru abrogarea celibatului s'a petrecut înaintea de asta cu aproape trei ani. Anume în toamna anului 1917 gazetele înregistrau interesanta știre că într'una din ședințele parlamentului austriac, de odinioară, din Octombrie 1917, deputatul *Štefanek* și conșoții, aparținători clubului agrar croat, prezentaseră dietei un proiect pentru regularea referințelor sociale ale statului preoțesc românesc catolic, prin care s'a fost propus între altele, ca guvernul să între în pertractări cu forurile ch-

edecate pentru desființarea celibatului, o sarcină
ea și insuportabilă pentru partea cea mai mare
preoției. S'a accentuat în nimitul proiect, ca
fie permis preoției de toate gradele a se că-
tori și după sfințire și chiar și atunci, când
otul ar deveni văduv, deci nu numai odată,
și de repetite ori, dacă eventual o ar cere
easta necesitățile vieții. Pentru introducerea
sătoriei și la preoții rom. catolici s'a invocat
re altele și motivul foarte plausibil, că insti-
eaceasta va avea negreșit o influință
eficacă și pentru stat, pentru că preoții
sigur, că se vor nizu a întemeia familii de
odel și că astfel va crea un număr mare de
mili sănătoase și de ordine.

Proiectul de sub întrebare a fost subscris
câtră toți membrii partidului agrar cehic,
re cari se aflau și preoții rom. catolici Vacek
Zahradnik.

Pe cum se vede din aceste comunicate de
și sus, spiritul vremilor a atins de-a binele și
olicismul extrem de conservativist, căci preoții
olici, nemulțămii cu starea lucrurilor de până
i, din când în când cer tot cu mai multă in-
tență reforma instituțiilor învechite și cu
osebire pretind sus și tare stergerea celibatului,
astăzi nu mai are rost și introducerea căsă-
riei și pentru dâșii, spre a putea duce o viață
mai deamnă de oameni.

Firește, că acestui curent sănătos se opune
ocamdata și îndârjire episcopatul r. cat. de
amă, că prin căsătoria preoției nu cumva să
periclitaze potestatea bisericească, respective
pendența clerului față de credincioși. Dar
darnice sunt și vor rămânea toate sfertările și
antirile episcopatului r. cat. de a împedea
ursul vremii și a susținea și pe mai departe în
ca mada tuturor rezoanelor sănătoase celibatului, pe
easta instituție nenaturală și lipsită de bază
mai mult de un curent rigorosist

a făcut cu multe veacuri, dar nu mai pu-
ate răzvrătute omenească, precum și de
ui de stăpânire autocrată al celor suspuși.
toate acestea sfertări și opintiri vor fi și
rămânea zădarnice, căci celibatul, mai cu-
nd, ori mai târziu, are să fie șters din rândul
stituțiilor bisericești r. c. ne mai având astăzi,
m s'a spus mai sus, nici un înțeles, căci și
otul e om, iar omul e debil, muritor, a cărui
istență pământescă e atât de scurtă, așa zi-
nd numai o clipă între două eternități, și ast-
nu-i se poate impune o moralitate cerească.
cât mai des și mai mulți vor cere desfiin-
ea celibatului, cu atât mai iute se va realiza
rința aceasta justă și echitabilă devenită aproape
nerală la clerul catolic subaltern.

Tot atât de justă, echitabilă, și generală e
dorința preoției noastre ort. române de a
admita în cele din urmă și căsătoria a doua
preoților văduvi, precum și căsătoria preoților
libi, dintre cari cei mai mulți s'au hotărât
ntu celibat nu de voe, ci de nevoie, siliți de
ta împrejurărilor neatârnatore de voința
astră. Dorinței acesteia să dat doar expresiune
și în congresul preoțesc din primăvară anu-
trecut.

Pentru admisibilitatea căsătoriei, a doua
preoților au pledat în timpul mai nou bărbați
o înaltă erudiție teologică și deplin ver-
i în ale dreptului canonic ca Milas, fostul
scop gr. ort. sârb al Dalmației Dr. V. Găina,
sufletul profesor al facultății teologice din
năuți, de pie memorie, Dr. Lazar Jacob, har-
ul și relosul profesor seminarial din Arad și
ii. Acestia toți au documentat cu un arsenal
documente tari și neresturnabile întrun un
d mai pre sus de toată îndoiala, că a doua
sătorie a preoților este admisibilă, deoarece
n introducerea acesteia dogmele de credință
bisericești noastre ortodoxe nu s'ar altera de
ind, fiind întrebarea aceasta curat chestie de dis-
undă. Dâșii au dovedit limpede și la înțeles,
admiterea căsătoriei a doua a preoților e de
necesitate imperativă chiar și din punct de
dere al moralității creștine publice, pe care
prima linie preotul e chemat și dator a o pro-
ga la credincioșii săi, ceea ce însă o poate
e cu succes și cu sortii de izbândă numai
nci, când el însuși e un exemplu viu de mo-
ate și când atât viața sa publică, cât și cea
ată va fi ireproșabilă în toată privința. De
ea rezolvarea urgentă și favorabilă a acestei
ze importante din partea celor chemați se
une de sine, atât spre îndestulirea generală
preoției noastre, cât mai vărtos în interesul

ridicării moralității publice, care la poporul
nostru, în urma războiului mondial îndelungat,
lasă de prezinte cam mult de dorit.

Să sperăm însă, că Sfântul Sinod episco-
pesc care nu de mult a încuviințat mirenilor
căsătoria IV. care de altcum prin dispensațiune
arh erească se putea încheia și până aci, în-
sfera sa de competență va da voe în cele din
urmă și preoților văduvi, loviți de soarte, de
a-se căsători a doua oară

În speranța aceasta ne întărește faptul ne-
tăgăduit și pentru noi toți prea îmbucurător, că
Sfântul Sinod actualminte e compus din toți
atâția înalți și distinși demnitari bisericești, cari
cu toții au simț și pricepere pentru dorințele
drepte și întemeiate ale preoției lor subalterne,
știind prea bine, că menajând interesele bine
pricepute ale clerului, promovează în același
timp interesele vitale mai înalte ale bisericești
noastre ort. române cu o menire atât de
frumoasă și sublimă în cadrul României-mari, a
întregitei și iubitei noastre patrii de astăzi.

Dee Dumnezeu, că aceasta speranță să se
realizeze cu o zi mai curând, căci aceasta o
reclamă binele special al preoției și folosul
general al bisericești, deci interese comune și îm-
prumutate, cari nu se pot despărți de cătră olaltă.

Demnii nostri arhipăstori decizându-se
pentru rezolvarea problemei de sub întrebare
în senzul dorit de preoție, vor binemerita de
recunoștința eternă a acestiea, care va lăuda
numele lor și îi va binecuvânta în veci, din
neam în neam!

Cronicarul.

Ad. Nr. 1909/920.

Circulară

cătră toate oficiile protopresbiterale și pa-
rochiale din districtul Consistorului din Arad.

Aducem la cunoștința Onor. preoților die-
cezane, că s'au luat dispoziții pentru distribuția
congruei, cvinvenalelor, adausului familiar și
ajutorului lunar de scumpete pe pătrarul 13.
(Iulie—Septem.) precum și a ajutorului de vest-
minte pe întreg anul 1920.

S'a trimis oficiilor protopopești conspec-
tele preoților despre competențele arătate mai
sus, dimpreună cu blanchetele de chitanțe pentru
congruă și cvinvenale.

Pentru adausul familiar, ajutorul lunar de
scumpete și ajutorul de vestminte fiecare preot
va avea să-și facă însuși chitanțele, separat
pentru fiecare titlu de competență.

Primind oficiul protopopeș conspectul preo-
ților, deodată cu trimiterea blanchetelor de chi-
tanțe pentru congruă și cvinvenale, va comu-
nica preciz fiecărui preot toate sumele arătate
în conspect, cari le poate ridica dela Cassa con-
sistorială pe lângă chitanțe vidimate de proto-
popul tractual.

Preoțimea își va putea ridica competen-
țele sale în intervalul din 11—30 Oct. a. c. st.
nou și anume:

În ziua de Luni preoții din protopresbite-
ralul Hălmeagiu.

În ziua de Marți preoții din protopresbite-
ralul B.-Ineu și Buteni.

În ziua de Mercuri preoții din protopres-
biteralul Belinț și Chișineu.

În ziua de Joi preoții din protopresbiteralul
B.-Comloș și Timișoara.

În ziua de Vineri preoții din protopresbi-
teralul Lipova și Șiria.

În ziua de Sâmbătă preoții din protopres-
biteralul Radna, Arad și Vinga.

Dupăce Cassa consistorială a primit dela
perceptoratul reg. puțină monedă, fracțiunile de
sută până la 50 lei le poate solvi; iar dela 50
lei în sus le va solvi cu sută întreagă având
preotul a restitui diferența. **Deci fiecare preot
este dator a aduce cu sine 50 lei în hârtie
mărunță, plus banii de timbru.**

Intrucât protopopii vor să distribue ei com-
petințele preoților, despre aceasta vor aviză preoții
deodată cu trimiterea blanchetelor de chitanțe.

De sine se înțelege, că acei protopopi se
vor prezenta la Cassa consistorială cu conspec-
tul general primit de aici pentru a ridica su-
mele necesare pentru distribuit.

Arad, 23 Septem. (6 Octom.) 1920.

Joan J. Papp, m. p.
Episcop.

Nr. 813/1920.

Convocare.

În înțelesul §-ului 23 din statute, membrii
„Asociațiunii pentru literatura română și cultura
poporului român” se convoacă la

Adunarea generală ordinară,

ce se va ține la Oradea-mare în zilele de 17
și 18 Octomvrie n. 1920.

Programa adunării:

Duminică în 17 Oct. 1920, la orele 11 a. m.

Ședința I., cu următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Inscrierea delegaților prez. nți ai despăr-
țămintelor.
3. Raportul general al comitetului central
pe anul 1919.
4. Alegerea comisiunilor pentru:
 - a) examinarea raportului general pe anul 1919;
 - b) cenzurarea socotelilor pe anul 1919 și a
proiectului de budget pe anul 1921;
 - c) inscrierea membrilor noi;
 - d) studiarea chestiei modificării „Regula-
mentului general al secțiilor științifice-literare”.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.*

Luni în 18 Octomvrie, la orele 9 a. m.

Ședința II., cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul comisiunii alese pentru exami-
narea raportului general, și propunerile acestei
comisiuni.
2. Raportul comisiunii însărcinate cu cen-
surarea socotelilor și a proiectului de budget.
3. Raportul comisiunii pentru inscrierea de
membri noi.
4. Raportul comisiunii alese pentru stu-
dierea chestiei modificării „Regulamentului ge-
neral al secțiilor științifice literare” și a celorlalte
propuneri făcute de ședința plenară a secțiilor,
ținută la 1 și 2 August 1920.
5. Fixarea locului pentru ținerea adunării
generale viitoare.
6. Dispoziții pentru verificarea procesului
verbal al adunării generale.
7. Inchiderea adunării generale.

După prânz la orele 4.

Ședința festivă a secțiilor științifice-literare.

Conferența d-lui N. Iorga, membru onorar
al Asociațiunii.

Conferența d-lui A. Lăpedatu, profesor
universitar, Cluj.

Sibiu, din ședința comitetului central al
„Asociațiunii pentru literatura română și cultura
poporului român”, ținută la 11 Septemvrie 1920.

Andrieu Bârseanu,
prezident.

Romul Simu,
secretar.

* Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris,
prezidiului „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șaguna Nr. 6,
cu opt zile înainte de adunarea generală.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc-
cantoral dela școala confesională gr. ort. rom.
din Lipova, se publică concurs cu termen de
15 zile dela prima publicare în organul oficios
„Biserica și Școala”.

Dotăția împreună cu acest post anual-
minte este:

1. În bani gata 600 lei.
2. Locuință cores-
punzătoare în edificiul școlar și grădină extra-
vilană.
3. Pentru conferință suma ce o vor rec-
lamă trebuințele.
4. Pentru scripturistică 50 lei.
5. Venitele cantonale dela funcțiunile unde va fi
pofțit și la cari are se participe.
6. Ajutoarele
precum și întregirea recerută conform anilor
de serviciu a învățătorului ales se va cere dela
stat.
7. De încălzitul și văruiatul salei de învă-
țământ și a întreg edificiului pe din afară se va
îngrijii comuna bisericească, iar a locuinței în-
vățătoresci pe dinlăuntru cade în sarcina învă-
țătorului.

Reflectanții cari vor dovedi capacitate de
a instrui și conduce corul vocal existent vor fi
preferiți și vor primi o remunerațiune anuală
cel puțin 300 lei.

Alesul învățător e îndatorat a instrui elevii
în cântările bisericești, să conducă elevii în
toate Duminicile și sărbătorile la sf. biserică,
să cânte cu dâșii răspunsurile liturgice și să
conducă strana fără alta remunerațiune.

Reflectanții au să-și înainteze recursurile lor înscrise cu documentele prescrise și adresate Comitetului parohial din Lipova P. On. oficiu protopopesc gr. ort. rom. din Lipova, precum și a se prezenta în sf. biserică din Lipova în vre-o Duminică ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic și să se facă cunoscut poporului.

Lipova, din ședința Comitetului parohial ținută la 6/19 Septembrie 1920.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă*, protopresbiter.

—□—

1—2

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc cantoral dela școala confesională gr. ort. rom. din **Chertiș**, să escrie concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Venitele: în bani gata 200 lei. 840 litre grâu, 840 litre cucuruz în preț de 96 lei 60 bani. 4 stânjini lemne pentru învățător și 4 stânjini pentru încălzirea salei de învățământ prețuite în 96 lei. Conferința inv. 30 lei. Scripturistica inv. 10 lei. Dela înmormântări stola îndatinată. Cortel și grădină 751□. Întregirea să va cere dela stat.

Cel ales va avea să îndeplinească și conducă cântările bisericești în și afară de biserică și totodată a instrua pe școlari în cântările rituale fără altă remunerație. Doritorii de a ocupa acest post sunt avizați ca recursurile lor ajustate regulamentar și adresate com. par. din Chertiș să-le trimită P. On. oficiu protopresbiter din Buteni, având a se prezenta în sf. biserică din Chertiș spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. Chertiș la 8/21 Sept. 1920.

Sabin Micluța, paroh. preș. *Ioan Ferestean*, not. ad hoc.

În conțelegere cu: *Florian Roxin*, protopop.

—□—

1—2

Pentru îndeplinirea postului de învățător la școala confesională gr. ort. rom. din **Moneasa**, se publică concurs cu termen de **15 zile** dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

Emolumente: 1. Locuința cu 2 odăi, grădină și supraedificate. 2. Salar dela parohie 320 Lei anual. 3. Dreptul de pășunat. 4. 24 metri lemne aduse acasă, din cari se va încălzi și sala de învățământ. 5. Stolele legale obveninde. 6. Pentru scripturistica 20 Lei. 7. Pentru conferințe 30 Lei.

În trecut școala a avut ajutor de stat, se va cere și pentru viitor.

Învățătorul e obligat a prevedea cantoratul fără altă remunerație.

Recursurile adresate Comitetului parohial se vor înainta oficiului protopopesc din Buteni având recurenții a se prezenta în termenul concursual în sf. biserică din Moneasa.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *F. Roxin*, protopresbiter.

—□—

2—2

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresc-cantorale dela școala primară gr.-ort. rom. din **Bănești** pprezbiteratul Hălmeagului, să publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare a acestuia în „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: În salar fundamental dela comuna Bănești 290 cor. în bani și un intravilan de circa 1 jugher și jumătate arător, de după care dările publice va avea să solvească învățătorul; dela filia Cristești 144 cor. în bani. 2. Dela ambele comune de tot 10 stângeni de lemne focali pentru școală și învățător. 3. Spese de conferință inv. 30 cor. Pentru cantorat 30 cor. și stolele dela înmormântări mari 4 cor. iar dela cele mici, unde va fi poftit 2 cor. Salarul învățătoresc a fost întregit cu ajutor de stat conform art. XVI. 1913 și întregire legilor, deacum se va cere dela Statul rom. Nefiind cvartir de locuință să va îngrijii alesul pe spesele sale.

Alesul învățător va fi îndatorat să conducă strana dreaptă în-biserică, să instruiască școlari în cântările bisericești și să-i conducă în biserică regulat și în lipsă de preot să catehizeze elevi.

Doritori de a ocupa acest post sunt poftiți ca recursurile lor ajustate cu toate documentele prescrise, să le înainteze în termenul de sus adresate comitetului par. di Bănești-Cristești pe calea oficiului pprezbiteratului Hălmeagiu și sub durată concursului să se prezenteze în bisericile susamintite spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului par. din Bănești-Cristești ținută la 19 August 1920.

În conțelegere cu: *Cornel Lazar* m. p. pprezbiter insp. școlar.

—□—

3—3

Conform ord. Ven. Cons. diecezan din Arad Nr. 1886/920 să escrie concurs de învățătoare la școala confesională ort. română din **Igris**, protopopiatul Banat-Comlos, cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt: 1. În bani gata 1.00 cor. garanțati de comuna bisericească și solviți în rate lunare anticipative din cassa celui școlar. Întregirea de salar se va cere dela stat, pentru care comuna bisericească nu garantează. 2. Cuartir în natură, care constă din 2 odăi padimentate, tindă, cămară și o grădină de legumi în estenziune de 400 st. □. De curățirea cuartirului pe din lăuntru se va îngrijii învățătoarea; iar pe din afară comuna bisericească. 3. Pentru conferință și scripturistica 50—50 cor.

Dela recurențe să cere să aibă evalueațiunea prescrisă de lege, având a conduce școala de toate zilele cu clasele dispuse de autoritățile școlare și cea de repetiție, Duminică și în sârbători a conduce elevii săi la sf. biserică și a-i supraveghea.

Recurenții pot să fie și învățători, în caz că nu recurg învățătoare. În cazul, când postul sa-îndeplini prin învățător, alesul va avea să poarte regulat și cantoratul în una din strășile din sf. biserică fără de altă remunerație. La înmormântări stolele îndatinat ca și cealaltă inv. din loc. Pricepătorii de a instrua și a conduce corul vor fi preferiți.

Doritorii de a ocupa acest post, vor avea să-și înainteze rugărilor lor înzestrate cu documentele de lipsă și adresate comitetului parohial din Igris, în timpul legal of. protopopesc din B.-Comlos; iar până la expirarea concursului să se prezinte în sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic. *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Dr. Ștefan Cioroianu* adm. protopopesc.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea alor două posturi învățătoarești din **Otlaca**, protopopiatul Chișineu, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Venitele împreună cu fiecare post sunt: 1. Salar dela parohia în bani gata 1200 cor. 2. Cuartir în edificiul școlii cu grădină corespunzătoare. 3. Stolele îndatinat dela mormântări și părăstase când va fi chemat. 4. Taxa anuală de conferință 50 cor. 5. Scripturistica 50 cor. Întregirea la salar după lege se va cere dela Stat.

Încălzitul și curățitul salei de învățământ precum și îngrijirea pe din afară a edificiului școlar cade în sarcina parohiei, iar îngrijirea internă a locuinței în sarcina învățătorului ales. Alesii vor prevedea cantoratul în și afară de biserică, vor conduce școlarii la sfânta biserică și-i vor instrua în cântările bisericești și naționale.

Reflectanții pot fi și învățătoare diplomate. Recursurile ajustate cu documentele necesari se vor nainta oficiului protopopesc în Chișineu, având recurenții a se prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Otlaca spre a cânta și a se face cunoscuți alegătorilor. *Comitetul parohial.*

În conțelegere cu: *Dr. Dimitrie Barbu*, protopop.

—□—

3—3

Conform rezoluțiunii Vener. Consistor de sub Nr. 2194/920 pentru îndeplinirea parohiei din **Budinț**, devenită vacantă prin moartea fostului preot Dimitrie Iancovicu se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreună cu parohia sunt: 1. Un intravilan parohial de 800□. 2. Una sesiune parohială de 30 jughere pământ arător. 3. Stolele legale. 4. Eventuala întregire dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Alesul e îndatorat a solvi toate dările după întreg beneficiul parohiei și a catehiza în școala confesională din loc fără altă remunerație dela parohie.

Parohia e de clasa II. (două) deci dela reflectanți să cere asemenea evalueațiune. Se

admit însă și aspiranți de clasa III. (a treia) vor fi candidați în cazul, dacă nu se va prezenta nici un reflectant de clasa II. (două).

Concursurile ajustate cu toate documentele necesare și cu arestat de serviciu se adresează Comitetului parohial din Budinț pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț, plasa Rcaș, județul Timiș.

Reflectanții pe lângă observarea § lui din Regulamentul pentru parohii au a se prezenta în sf. biserică din Budinț într-o Duminică ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cântare, oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Gherasim Sârbu*, protopop.

—□—

3

Nr 151—1920.

Pentru îndeplinirea următoarelor stațiuni învățătoarești confes. ort. din protopopiatul Belinț se publică concurs cu termen de **30 zile** dela publicarea primei.

1. *Călăcea*: Salar 600 cor.

2. *Căpâlna*: Salar 600 cor.

3. *Cărănd*: 232 cor. dela episcop, latin cor. 5 jug. pământ, 12 șinice bucate, 8 org. lemne.

4. *Chișlaca*: 600 cor. în bani, 8 orgii lemne

5. *Craiova*: 300 cor. 4 jug. pământ, 12 cub. bucate, 8 stânjini lemne.

6. *Ciuntăhaz*: 600 cor. și 8 stânjini lemne

7. *Dumbrăvița* de Codru 600 cor. 8 stânjini lemne.

8. *Olcea*: 240 cor. 16 cubule bucate, 6 jug. pământ și competența de pășunat 5 orgii lemne

9. *Șiad*: 600 cor. și lemne 4 stânjini.

10. *Tagădău*: 1000 cor.

11. *Tăutul negru*: 700 cor.

12. *Urvișul de Beiuș*: 600 cor.

Afară de Călăcea, Ciuntăhaz și Șiad sunt locuințe acomodate cu grădini de legume.

Alesii învățătorii vor prevedea și cantoratul pentru stolele și prinoasele dela credincioși.

Beneficiile vor fi întregite dela stat.

Recurenții suplicele lor adresate Comitetului parohial le vor trimite la subscribul în Girișul negru (Feketegyörös), având până la alegere cutare Duminică a-se prezenta la sf. biserică din comuna la care reflectează spre a-și dovedi cunoștințele în tipic și cântare.

În conțelegere cu: *Petru Sârbu*, protopop.

—□—

3

Pe baza rezoluțiunii Ven. Consistor de sub Nr. 2199/1920 prin aceasta se escrie concurs pentru îndeplinirea ambelor parohii de clasă primă din **Comlăuș**, jud. Arad, protop. Șiria cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala” pe lângă următoarele emolumente:

1. Câte una sesiune pământ extravilan iar estenziunea lor de astăzi, împreună cu dreptul de pășune.

2. Câte patru cănepiști apartinătoare sesiunii

3. Câte un intravilan parohial.

4. În retribuțiunea de bir și stole câte 420 lei. 5. Aite venite accidentale și eventuala întregire dela stat, pe care însă comuna bisericească nu o garantează.

Preoții aleganți vor suporta toate dările publice după întreg venitul beneficiale, vor împlini toate funcțiile, vor predica fiecare la războiul său și vor catehiza la toate școlile de pe teritoriul comunei bisericești fără altă remunerație.

Fiind parohiile de clasa primă dela reflectanți se cere evalueațiune prescrisă pentru atașarea parohii.

Recursurile ajustate regulamentar și cu atestate de serviciu de până acum, eventuale despre consimțământul Arhiepiscopului Diecezan dacă ar fi din altă dieceză sunt a-se înainta în termenul concursual oficiului protopopesc ort. din Șiria, adresate com. par. ort. din Comlăuș și cu stricta observare a §. 33 din Regulamentul pentru parohii.

Concurenții vor avea a-se prezenta în sf. biserică din Comlăuș spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat în ședința extraordinară a com. par. ort. din Comlăuș la 29 August 11 Septembrie 1920.

În conțelegere cu: *Mihail Lucaș*, m. protopop.

—□—

3

Cenzurat: Alexandru T. Stamatiad.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.